

Folketinget
Social og Ældreudvalget
Att: Ordførerne

Farum d. 11. maj 2022

Faglig afklaring, "forældrefremmedgørelse"

I forlængelse af Karina Adsbøls forespørgsel af 16. marts 2022 til Social- og Ældreminister Astrid Krag om anerkendelse af "Forældrefremmedgørelse", Astrid Krags svar af 7. april 2022, Familieretshusets Vicedirektør Jacob Buchs afvisning i dokumentarprogramserien "Med børnene som våben" med ordene (citater) "Vi ser ikke børn, der er forældre fremmedgjort. Vi ser børn der er fanget i forældrenes konflikter og er ved at gå i stykker", udsagn i debat af 29. april 2022 i Folketinget forbindelse med 1. behandling af lovforslag B 125 samt debat 10. maj 2022 vedrørende beslutningsforslag B 143 opfordres samtlige ordfører til at medvirke til etablering af ekstern uvildig af belysning af "forældrefremmedgørelse" ("parental alienation"), da det synes vanskeligt for aktørerne i og omkring det familieretslige system at forholde sig fagligt og entydigt hertil, herunder samspillet med Socialstyrelsens definition af psykisk vold mod børn.

Der er flere indgangsvinkler til hvorfor en fagligt funderet afklaring er nødvendig:

En indgangsvinkel er det forhold at "parental alienation" repræsenterer en psykologisk voldsvariant (bilag 6), der kan sidestilles med "stalking" og "grooming", hvilket i dansk praksis er begreber man aktivt anvender, undersøger og kan være strafpådragende idet disse omfatter kombinationer af psykisk vold (bilag 3 og 4).

En anden indgangsvinkel kunne være det forhold at begrebet fagligt set er anerkendt af The American Professional Society on the Abuse of Children (APSAC), hvis definitioner og beskrivelser indgår i det materiale som eksempelvis VIVE refererer til (bilag 2).

En tredje vinkel er det forhold at VIVE i rapporten "Forældrekonflikter efter samlivsbruddet" fra 2017 nævner voldsvarianten mens det i VIVE rapporten "Psykisk Vold mod børn i hjemmet" fra 2020, bestilt af Socialstyrelsen, er udeladt (bilag 1).

Her gøres opmærksom på det forhold, at for samtlige analyser og rapporter fra VIVE og SFI på området synes fraværet af referencer til praksis og initiativer i det engelske familieretslige system CAF/CASS regi mere end bemærkelsesværdigt (se bilag 4).

En fjerde vinkel kunne være det forhold at det nationale Videnscenter Lev Uden Vold har udeladt beskrivelse af voldsvarianten, trods at den har været beskrevet i den faglitteratur man tager udgangspunkt i. Gentagne forespørgsler siden august 2020 har Lev Uden Vold har ikke ændret herpå (se bilag 5).

Citat fra Lev Uden Vold: "Lev Uden Vold vil skabe opmærksomhed om vold i familien, så flere kan få den rette hjælp. Konkrete tilbud, viden og debat skal sikre færre voldsudsatte."

Lev Uden Vold er stiftet af Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK), Dannerhuset, Dialog mod Vold, Fundamentet og Mødrehjælpen. Finansieres via SATS midler.

Begrebet er beskrevet på Mødrehjælpens og Mandecentrets hjemmesider, men udeladt hos LOKK, Dannerhuset, Børns Vilkår, Dialog mod Vold, Lev Uden Vold.

En femte vinkel er Familieretshusets tilgang på området sammenholdt med Socialstyrelsens definition af psykisk vold mod børn, herunder samspillet med udøvelse af psykisk vold i nære relationer – og den konkrete tværgående myndighedsbehandling.

Der foreslås derfor at der tages et initiativ til en uvildig faglig belysning ved eksempelvis repræsentation af:

Dansk Psykologforening *

Dansk Psykiatrisk Selskab

Familieretten

Politi – specialister indenfor psykisk vold i nære relationer

Socialstyrelsen

Repræsentation fra CAFCASS – det engelske familieretslige system, der i over en dekade aktivt har arbejdet med faglig håndtering af konsekvenserne af "parental alienation" (bilag 4).

Repræsentation fra flere af de øvrige vestlige lande, hvor man også har forholdt sig til og i sin praksis indarbejdet begrebet i det familieretslige system, eksempelvis Italien, Australien, Canada og USA. Holland og Irland er andre lande hvor man er langt i processen med den familieretslige implementering.

Ekstern projektledelse / moderator uden tilknytning til interesseorganisationer eller nationale forskningsinstitutter, med relevant psykologfaglig baggrund.

* Her skal der lægges vægt på kliniske psykologers ligelige repræsentation.

Således kan det endeligt afklares om "forældrefremmedgørelse" i denne kontekst er rette betegnelse for psykisk vold mod barnet, og omfattet af Socialstyrelsens definition der lyder

"Psykisk vold i nære relationer er et gentagent mønster af handlinger eller hændelser, hvori forælderen eller den primære omsorgsgiver formidler til barnet ...", "..... eller ved at isolere barnet, så det frarøves muligheden for at få sit behov for samspil med andre opfyldt. Den psykiske vold kan være begået af personer i barnets hjem eller af fagpersoner eller frivillige, i hvis varetægt barnet befinder sig. Psykisk vold er ødelæggende for, eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet, og bringer dets udvikling og sundhed i fare"

Se også bilag 4.

eller om der skal anvendes andre termer, eksempelvis diagnostiske begreber fra WHO's ICD-11.

Dernæst kan der ske en afklaring af hvor det udredningsmæssige ansvar skal placeres, herunder hensigtsmæssigheden af at der i lighed med andre voldsinitiativer etableres initiativer, der samlet set er at anse som værktøjer til at etablere og iværksætte en individuel målrettet behandlingsplan med barnets langsigtede behov i fokus.

Det bedes af ministeren belyst, om det af det familieretslige system betragtes som værende at udvise modstand mod samarbejde, eller at det betragtes som værende tegn på mangel på samarbejdsvilje, hvis en forælder udtrykker at have oplevet at barnet har været udsat for psykisk vold i form af "forældrefremmedgørelse"?

Citat fra endelig udgave af BSU rapport, april 2022, foranlediget af Børnesagkyndig Undersøgelse:

"Mor beskriver hun aldrig har sagt negative ting omkring far i barn 1 og barn 2's påhør. Mor føler, at hendes holdninger og synspunkter ikke bliver hørt når hun fremlægger sin sag omkring barn 1 og barn 2. Mor mener at far har forældrefremmedgjort hende over for barn 1 og barn 2, hvilket har gjort at de ikke vil se hende. Mor mener at de tre børnesamtaler – samtalen med børnesagkyndige psykolog ved Retten måned X i 2020, børnesamtalen med sagsbehandler i måned X i 2021 og samtalerne med undertegnede i måned X i 2022, der har været med barn 1 og barn 2 er et udtryk for forældrefremmedgørelse og at far har manipuleret dem. Disse forhold vurderes klart at forringe hendes samarbejdsevne."

Mor har to voksne børn fra tidligere ægteskab, samt været bopælsforælder for barn 1 og barn 2 frem til 2020, hvor far anlagde samværsdag. Ingen særlige anmærkning foreligger om mor.

Det bedes af ministeren samtidigt belyst om anvendelse af "forældrefremmedgørelse" er tilstrækkelig begrundelse for at Familieretshusets praksis indebærer, at man undlader at forholde sig til eventuel underliggende dokumentation, herunder de retssikkerhedsmæssige konsekvenser heraf; der henvises til afsnit 2.1.1. i straffeloven, der omhandler identificering af sager om psykisk vold (bilag 3) samt Socialstyrelsens definition af psykisk vold mod børn (bilag 4).

Ordførerne opfordres til at inddrage bilag 1 i sin helhed, herunder bemærke kommentarer anført i *kursiv*.

Med venlig hilsen

Jan Bækgaard Nielsen
Gammelgårdsvej 17
3520 Farum

BILAG 1:

VIVE, rapport:

Forældrekonflikter efter samlivsbruddet - Karakteristika og risikofaktorer i komplekse forældreansvarssager

Udsnit – side 24 til 26, *kommentarer tilføjet i kursiv*

Børn, der ikke vil have kontakt med den ene forælder

I nogle sager ses barnets rapporterede modstand mod kontakt med samværsforælderen at være årsag til, at der rejses sager i det familieretlige system, idet bopælsforælderen ikke ønsker at udlevere barnet til samvær mod dets vilje. Som vi viser i senere kapitler, er det også en problemstilling, som man kan genfinde i komplekse familieretlige sager i Danmark.

Undersøgelser har vist, at børn og unge kan have forskellige grunde til at ønske samværet reduceret eller stoppet. De kan fx opleve, at relationen ikke er meningsfuld, fordi samværsforælderen ikke interesserer sig særligt for dem, fordi pasningen af dem overlades til en ny partner, fordi de føler sig udsat for følelsesmæssig manipulation, eller i nogle tilfælde fordi der ikke har været en tæt forudgående kontakt med forælderen (Cashmore & Parkinson, 2011; Liversage & Ottosen, 2017; Neale, Wade & Smart, 1998; Ottosen, 2004). I familieretlige disputer kan påstande om børn, der modsætter sig samvær, imidlertid blive mødt med beskyldninger om fremmedgørelse, dvs. at det er den ene forælder, som bevidst eller ubevidst påvirker barnet til ikke at ville have kontakt med den anden forælder. Også i den offentlige debat og selv blandt fagfolk bruges terminologien om fremmedgørelse temmelig vilkårligt. Der er derfor behov for at præcisere, hvornår man kan tale om et fremmedgjort barn.

Kommentar: Anvendelse af ordet "beskyldning" medfører implicit at der er tale om en overlagt handling. Rettelig kunne det være at det var sket uforvarende, men at oplevelsen som forælder var, at være sig oplevet sig som fremmedgjort.

Kommentar: Rapportens hovedforfatter refererer til kildemateriale som vedkommende selv har medvirket til udarbejdelse af, dette for 50%'s vedkommende. Om der er sket et peer review af kildematerialet bør belyses.

Kommentarer: Rapportens manglende nuancering ved at undlade at referere til undersøgelser, hvor det er dokumenteret at en forælders dokumenterede adfærd har haft en karakter – udstrækning, intensitet, alvor – gør at rapporten på dette område fremstår som et partsindlæg fra forfatterens side.

Litteraturen om børn, der støder den ene forælder fra sig, såkaldt alienation eller fremmedgørelse, har teoretisk set været præget af definatoriske kontroverser (se fx Jaffe, Ashbourne & Mamo, 2010). For overordnet at differentiere mellem forskellige motivgrupper har Kelly & Johnston (2001) derfor foreslået, at man begrebsligt bør sondre mellem, hvad den engelsksprogede litteratur benævner som 'alienation' ('fremmedgørelse/fremmedgjorthed') og 'estrangement' (distancering').

Distancering bør, ifølge Kelly & Johnston, ekskluderes kategorialt fra fremmedgørelse: Når der er tale om distancering, hævder Kelly & Johnston, kan barnets afvisning af en forælder være berettiget, begrundet i dennes manglende omsorgskapacitet, i omsorgssvigt eller overgreb. En vigtig indikator på fremmedgørelse/fremmedgjorthed er barnets intense modstand mod at have kontakt med en forælder, som det ellers tidligere har haft en positiv relation til. Der synes således ikke at være nogen umiddelbar god grund til, at barnet afviser forælderen.

Kommentar: Rapportens forfattere vælger en definitions-mæssig tilgang, der er uenighed om uden yderligere begrundelse herfor, eller belysning af konsekvenserne heraf. Dette lades op til læseren.

På baggrund af, at 'fremmedgørelse' ofte bliver tematiseret som et problem i de komplekse sager, og fordi problemstillingen også har involveret akademisk debat, har flere forskergrupper inden for de senere år gennemgået de eksisterende empiriske undersøgelser, der har analyseret dette fænomen (Fidler, Bala & Saini, 2012; Kuehne & Drozd, 2012; Saini m.fl., 2016). Disse gennemgange konkluderer kort opsummeret:

- Der er ikke forskningsmæssig konsensus om, hvordan fremmedgørelse/fremmedgjorthed skal defineres og måles. De fleste hidtil udførte undersøgelser er desuden baseret på små undersøgelsesudvalg eller på tværsnitsbaserede eller retrospektive undersøgelsesdesign, som ikke kan udrede de komplekse interaktionelle effekter eller sammenligne udfald over tid. Det overordnede budskab er således, at den eksisterende forskning om ætologi, prævalens, karakteristika og interventioner for fremmedgjorthed har betydelige metodologiske begrænsninger.

Kommentar: For en delmængde af VIVE og SFI's rapporter og analyser på relaterede områder, er disse baseret på samme typer af undersøgelsesdesign. Disse analyser og rapporter er igennem 00'erne og 10'erne tillagt signifikant vægt i forbindelse med indretning af det familieretslige system, trods fraværet af peer review.

- Problemstillingen om fremmedgjorte børn er et observeret fænomen fra den kliniske praksis, men der findes ingen undersøgelser, som kan kortlægge, hvor hyppigt det forekommer. Fremmedgjorthed over for en forælder kan forekomme i alle familietyper, men ses som nævnt hyppigere i højkonfliktskilsmissesager, hvilket indikerer, at forældrenes konflikt kan være en formativ faktor. Både mødre og fædre kan blive afvist af deres barn, men i retssager om forældremyndighed mv. er den afviste forælder af forskellige grunde hyppigst faderen. Fænomenet ses hyppigst blandt større børn (9-15-årsalderen).

Kommentar: Det bør indgå i betragtningerne at barnets kognitive udvikling i alderen 9-15 år, er den hvori barnet i højere grad forsøger at reagere/agere på verbal kommunikation? Belysning heraf savnes.

Kommentar: Nuancering af sagskarakteristika mangler. Er sagerne opstartet umiddelbart efter samlivsbrud eller er de rejst som følge af en sagsmæssig progression? Har børnene i løbet af sagen ændret udsagn eller har er den udtrykte modstand udviklet sig. Hvilken samværsordning var gældende på tidspunktet? Hvem var bopælsforælder?

- Den forælder, som barnet foretrækker, kan ubevidst eller bevidst medvirke til, at barnet afviser den anden forælder (parental alienating behaviour); en adfærd, som kan udøves af såvel faderen som af moderen. I nogle tilfælde ses, at begge forældre inducerer negative opfattelser af den anden forælder i barnet. Begge forældre kan således bidrage til problemet. Om forældrekarakteristika har flere undersøgelser peget på, at der hyppigere ses tegn på psykopatologi og personlighedsforstyrrelser hos den foretrukne forælder, mens forskningsresultaterne er mere blandede, når det gælder karakteristika hos den afviste forælder.

Kommentar: Det er bemærkelsesværdigt at forfatterne anfører "I nogle tilfælde ses, at begge forældre inducerer negative opfattelser", hvorved man nedtoner at det hovedsageligt er en ensidig adfærd fra en af forældrenes side.

Kommentar: Italiensk studie fra 2021 (bilag 4) har ved anvendelse af den anerkendte psykologisk test MMPI-II afdækket at de forældre, der mistede samvær/forældremyndighed som følge af "parental alienation" udviste en adfærd der var karakteriseret af en overrepræsentation af træk fra DSM V's cluster B, der omfatter personlighedsforstyrrelserne Borderline (emotionel personlighedsforstyrrelse), Antisocial og Histrionisk personlighedsforstyrrelse hvis fællesmængde er overrepræsentation af narcissistiske træk.

- Nogle undersøgelser har vist, at fremmedgjorte børn har øget sandsynlighed for at få følelsesmæssige problemer, i alt fald på den korte bane; andre undersøgelser har ikke kunnet finde sådanne sammenhænge. Det er påfaldende og interessant, at undersøgelsesresultaterne herom ikke er mere entydige. Der foreligger ikke tilstrækkeligt med viden til at kunne vurdere eventuelt langsigtede effekter hos børnene.

Kommentar: Der er lavet mange studier, der belyser de langsigtede konsekvenser at miste samvær med en forælder, hvilket er konsekvensen af det familieretslige systems nuværende praksis. Barnets situationen er at opfatte som værende barn af en enlig forælder.

Kommentar: Der foreligger omfattende peer reviewed international forskning, der dokumenterer at børn af enlige forældre klarer sig signifikant ringere. Familieretshusets praksis er at lade samvær ophøre, hvorved man forstærker den risiko barnet allerede er påført som følge af forældrenes brud. Det er bemærkelsesværdigt at rapportens forfattere ikke anlægger et perspektiv, der belyser de langsigtede konsekvenser af adskillelse. Dette kan til dels tilskrives at Familieretshuset ikke har noget ansvar efterfølgende, at man ikke tilbyder børnene en efterværnsordning samt at man ikke har etableret studier, der følger børnene langt ind i voksenalderen.

Selv om begge forældre ikke altid er lige ansvarlige, tilsiger den eksisterende viden sammenfattende om dette komplekse fænomen, at fremmedgjorthed hos børn bør anskues som et familierationelt problem snarere end som en individuel patologi hos en forælder eller hos barnet (Kuehnle & Drozd, 2012). Det skal derfor også afslutningsvist understreges, at forældre fremmedgørelse (parental alienation) til dato ikke betragtes som et klinisk, diagnostisk syndrom.

Kommentar: Det er alene forfatternes anskuelse, at problemstillingen bør anskues som et familieretsrelationelt problem (se også bilag 6).

Kommentar: Som forfatterne tidligere har anført, kan en forælder inducere barnet med egen holdning, således at denne deles. Der kan således være tale om en delt vrangforestilling (folie à deux, shared delusional disorder), der ved adskillelse af parterne indebærer at vrangforestillingerne efterhånden forsvinder for den induceredes vedkommende, dog i sjældne tilfælde vedvarer.

Kommentar: I sin omtale veksler forfatterne mellem at omtale "parental alienation" som en adfærd, en diagnose og en oplevelse (den forælder der oplever sig som værende "fremmedgjort" fsva. forælderrollen.

Individuelle forhold hos forældrene

Flere undersøgelser har fundet en forhøjet forekomst af psykisk sygdom og/eller rusmiddelbrug hos forældre med et højt konfliktniveau under eller efter samlivsbruddet (Helland & Borren, 2015; Ottosen & Stage, 2011;). Et norsk studie (Ådnanes m.fl., 2011) rapporterede fx, at psykiske vanskeligheder hos både forældre og børn var mere udbredte i de såkaldte barnefordelingssager, hvor forældrene ikke kunne nå til enighed om børnene, i forhold til andre sagstyper, som kom ind i det norske mæglingssystem.

Rusmiddelbrug hos en eller begge forældre forekom også væsentligt oftere i disse barnefordelingssager (uafhængigt af sagens udfald).

Ud over disse belastninger peger nogle forfattere på, at tilstedeværelsen af personlighedsforstyrrelser hos forældre kan øge risikoen for, at samlivsbruddet udvikler sig til en højkonfliktsag. Navnlig forældre med kronisk og alvorlig borderline, narcissistiske og antisociale personlighedsorganiseringer kan vise sig at være meget 'besværlige', når et ægteskab bliver opløst (Kelly, 2003b).

Supplerende omstændigheder kan være, at nogle af disse forældre har svært ved at aflæse børnenes behov, eller at de er ude af stand til at adskille deres egne behov fra barnets. Således fandt Baum (2004) i en undersøgelse blandt skilsmisseforældre, at de mest konfliktende forældrepar, særligt fædrene, scorede lavere på selv-differentiering og højere på narcissisme i forhold til skilsmissemfamilier, der befandt sig i mindre konfliktramte klynger. Hvis begge forældre udviser adfærdstræk, som er karakteristiske for sådanne personlighedsforstyrrelser, antages risikoen for vedvarende konflikter at være ganske høj (Cohen & Levite, 2012; Donner, 2006; Johnston & Campbell, 1988, Kelly, 2003b).

Kommentar: Italiensk studie fra 2021 har undersøgt personlighedsforhold hos forældre involveret i højkonfliktsager. Der er sket ved sammenligning af sager, hvor det familieretslige system fandt at barnet havde været udsat for psykisk vold i form af "forældrefremmedgørelse" med andre samværsager, hvor man fandt at det var andre forhold, der gjorde sig gældende.

Til studiet anvendte man MMPI-2 testen, der er et internationalt anerkendt og valideret værktøj til at belyse personlighedsdefinerende træk og anvendes af kliniske psykologer med speciale indenfor psykopatologi (personlighedsforstyrrelser). I Danmark vil man se at MMPI-2 ofte indgår som værktøj i forældrekompetenceundersøgelser (FKU) i forbindelse med anbringelsessager, men hverken i forbindelse med børnesagkyndige

undersøgelser (BSU) eller udarbejdelse af sagkyndige erklæringer (SE), som er de spor som det Familieretshuset gør brug af.

Studiets formål var ikke at lave en individuel psykopatologisk udredning, men at teste formodningen om at der i højkonfliktsager ofte medvirker forældre, der har særlige psykologiske træk, der vanskeliggør sagens belysning såvel som påvirker barnet på skadelig vis rent psykologisk.

Resume:

"Resultaterne viste, at mødre, der blev anset som havende en fremmedgørende adfærd, præsenterede en falsk-god defensiv profil (red: forsøgte at fremstille sig mere favorabelt end belæg for), nægtede fjendtlige og negative impulser, beskyldte andre for deres problemer og udviste overdreven følsomhed. På den anden side var fædre, der blev klassificeret som (red: indirekte) mål for fremmedgørende adfærd havde udviklet kroniske depressive tilstande, social isolation og interpersonel konflikt.

Resultaterne tyder på, at personlighedsprofilen for forældre involveret i forældrefremmedgørelse kan give nyttig indsigt til brug for samværsager, forebygge yderligere overgreb og bidrage til at forbedre psykologiske og rehabiliterende programmer."

Forhold, der relaterer sig til den socio-demografiske profil

Ud over de mere sagsrelaterede omstændigheder, som er beskrevet ovenfor, har flere undersøgelser, hovedsageligt fra de skandinaviske lande, også fokuseret på mere generelle karakteristika hos forældre, som er involveret i familieretlige konflikter, herunder deres socio-demografiske profil.

Sammenlignet med intakte familier findes der blandt forældre, som er involveret i de mere komplekse sager om børnene (fx gengangersager eller retssager), oftere tegn på social udsathed i form af hyppigere arbejdsløshed, et lavere uddannelsesniveau og mere kontakt med de sociale myndigheder. I forhold til separerede forældre, der aldrig har været i kontakt med de familieretlige myndigheder, har forældre, der er involveret i juridiske tvister, oftere yngre børn og kortvarige samlivsforhold (Ottosen, 2000). Deres begrundelser for samlivsophævelsen beror hyppigere på misbrugsproblemer med alkohol eller stoffer, på psykisk eller fysisk vold, samt på uenigheder vedrørende børneopdragelse (Ottosen & Stage, 2011). På tværs af de skandinaviske lande peger studierne således på, at personer, der er involveret i familieretlige tvister, til en vis grad afviger fra den gennemsnitlige befolkning i forhold til en række parametre for social udsathed (Familiestyrelsen, 2011; Koch, 2000; Ottosen, 2004; Rejmer, 2003; Skjørten, 2005; Wiik m.fl., 2015; Ådnanes m.fl., 2011).

Kommentar: Med fordel kunne forfatterne have inddraget psykologer eller psykiatere med faglig ekspertise indenfor psykopatologi og transgenerationelle traumer, der kunne bidrage med indsigt i hvorledes disse forhold overleveres og påvirker generationer på negativ vis, herunder de afledte effekter i form af misbrug (selvmedicinering), risikoadfærd og andre effekter af følelsesmæssige reguleringsproblemer; forløb i psykiatrien, manglende uddannelse, relationelle problemer med mere.

Ydre markører ved de komplekse sager

Nogle forfattere har peget på, at det ikke kun er forældrenes indbyrdes forhold eller individuelle karakteristika, der driver og opretholder en familieretlig konflikt, men at konteksten og rammen, hvori den foregår, også spiller en rolle. Den kontradiktoriske juridiske proces, som en retssag fx er, kan – bistået af (konfliktoptrappende) advokatrådgivning – i sig selv være et brændstof, der nærer konflikten (Johnston, 1994). Også inddragelse af familiemedlemmer, støttegrupper, partserklæringer fra psykologer mv. kan bidrage til konfliktoptrapning (Johnston, Roseby & Kuehnle, 2009).

Blandt andre ydre markører peger en række forfattere på, at højt konfliktsagen er karakteriseret ved, at der anlægges gentagne (rets)sager – i nogle tilfælde selv over mindre problemer (se fx Birnbaum & Bala, 2010; Stacer & Semen, 2000), at der indsendes og opsamles et overordentligt omfattende sagsmateriale; at en forælder lader sig repræsentere ved skiftende advokater gennem sagens historie, eller at en forælder udviser disrespekt for autoriteter i form af overtrædelse af resolutioner og tilhold eller ved at blive arresteret (Johnston, 2006)

Forfattere: Mai Heide Ottosen, sociolog, VIVE
Karen Margrethe Dahl, sociolog, VIVE
Bente Boserup, lærer, familierapeut, seniorkonsulent Børns Vilkår

Udgivet: 2017

Kilde: <https://sim.dk/media/27643/foraeldrekonflikter-efter-samlivsbrud.pdf>

VIVE - Psykisk vold mod børn i hjemmet

Voldsbegrebet "forældrefremmedgørelse" ("parental alienation") er udeladt.

Forfattere: Mai Heide Ottosen, sociolog, VIVE
Signe Frederiksen, sociolog, VIVE
Sofie Henze-Pedersen, antropolog, VIVE

Rapport: <https://www.vive.dk/media/pure/14674/3738979>

Tillæg: <https://socialstyrelsen.dk/filer/born/overgreb/bilag-til-psykisk-vold-mod-born-i-hjemmet.pdf>

BILAG 2:

The American Professional Society on the Abuse of Children (APSAC)

Af APSAC's website fremgår det af artikel fra august 2019, at man anerkender "forældrefremmedgørende adfærd" som psykisk mishandling af et barn, men understreger at der kræves konkrete beviser herfor. APSAC anser ikke "parental alienation" som en diagnose (af barnet) men som "psychological abuse".

Practice Guidelines

The Investigation and Determination of Suspected Psychological Maltreatment of Children and Adolescents

APSAC is adding the following cautionary note to its Psychological Maltreatment Publications:

It is negligent, even reckless for a judge, attorney, guardian, counselor or other professional to cite or otherwise mischaracterize this or any APSAC document or publication on psychological maltreatment as endorsing or even lending credence to a diagnosis or finding of "parental alienation". To find that a parent has committed psychological abuse of a child in an effort to interfere with that child's relationship with the other parent requires direct evidence of the parent's behavior such as significant denigration, efforts to undermine the relationship of that child with the other parent, efforts to get the child to make false allegations of abuse or other extremely damaging behavior by the other parent. A child's avoidance of a parent is not sufficient evidence of psychological abuse by the other parent. Professionals seeking guidance on these issues may, as a starting point, wish to review APSAC's 2016 Position Statement on "Allegations of Child Maltreatment and Intimate Partner Violence in Divorce/Parental Relationship Dissolution" and other relevant publications.

Der er således tale om en voldsform, der oftest kommer direkte til udtryk i det familieretslige system i forbindelse med højkonfliktsager relateret til ophør af samliv og samværsager.

Kilde: <https://www.apsac.org/single-post/2019/08/16/APSAC-ANNOUNCES-REVISIONS-TO-ITS-DEFINITIONS-OF-PSYCHOLOGICAL-MALTREATMENT-AND-ADDS-A-CAUTIONARY-STATEMENT-REGARDING-USE-TO-SUPPORT-PARENTAL-ALIENATION-CLAIMS>

APSAC position paper 40004 "Allegations of Child Maltreatment and Intimate Partner Violence in Divorce/Parental Relationship Dissolution"

Link: http://apsalibrary.org/positions_all.php#

BILAG 3

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Psykisk vold

28. april 2022

Citat:

2. Politiets efterforskning og sagsbehandling

2.1. Sager om psykisk vold

Nedværdigende, ydmygende eller krænkelende adfærd, der udøves gentagne gange over en periode, kan være strafbar efter straffelovens § 243, hvis adfærden samlet set kan betegnes som grov, og den begås af en person, der tilhører eller er nært tilknyttet til forurettedes husstand eller tidligere har haft denne tilknytning. Det er samtidig en betingelse, at adfærden objektivt har været egnet til at styre forurettede utilbørligt.

2.1.1. Identificering af sager om psykisk vold

Psykisk vold kan komme til udtryk ved en lang række vidt forskellige handlinger og undladelser, der rummer forskellige typer af fysiske eller psykiske krænkelser. Begrebet er ikke ensartet defineret, men bruges som regel til at betegne et gentaget eller kontinuerligt mønster af handlinger eller undladelser, der har til formål at kontrollere eller dominere en anden person, så denne indordner sig eller nedbrydes, jf. forarbejderne til lov nr. 329 af 30. marts 2019 (lovforslag nr. L 139 af 9. januar 2019), de almindelige bemærkninger, pkt. 2.2. Med bestemmelsen kriminaliserer man gentagne krænkelser i nære relationer, der foregår over en periode, som tilsammen har en vis intensitet.

Til brug for den nærmere identificering af, hvorvidt der er tale om psykisk vold omfattet af straffelovens § 243 kan nedenstående spørgsmål bruges:

- Hvilken relation har forurettede til den person, der udøver den psykiske vold? Se pkt. 4.1.1.
- Er de enkelte handlinger forekommet flere gange over tid? Se pkt. 4.1.2.
- Kan handlingerne betegnes som nedværdigende, forulempende eller krænkelende? Se pkt. 4.1.3.
- Kan handlingerne enkeltvis eller samlet set betegnes som grove? Se pkt. 4.1.4.
- Hvad er den formodede hensigt med handlingerne? Se pkt. 4.1.5.

Link: <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2022/9410>

BILAG 4

Italiensk studie fra august 2021:

A Comparison of MMPI-2 Profiles Between Parental Alienation Cases and Custody Cases

Link: https://www.researchgate.net/publication/354161225_A_Comparison_of_MMPI-2_Profiles_Between_Parental_Alienation_Cases_and_Custody_Cases

Link: <https://psicologiagiuridica.marcopingitore.it/wp-content/uploads/2021/12/A-Comparison-of-MMPI-2-Profiles-Between-Parental-Alienation-Cases-and-Custody-Cases.pdf>

CAFCASS – det engelske familieretslige system:

Link: <https://www.cafcass.gov.uk/2021/01/14/cafcass-reissues-position-on-parental-alienation/>

Link: <https://www.cafcass.gov.uk/grown-ups/professionals/ciaf/resources-for-assessing-child-refusal-resistance/>

CEO Sir Anthony Hopkins, CAFCASS, BBC interview: https://youtu.be/ETBA_R45CqA

Folketinget – debat 29. april 2022 vedrørende lovforslag B 125:

Link: <https://www.ft.dk/samling/20211/beslutningsforslag/B125/BEH1-101/forhandling.htm>

Folketinget – debat 10. maj 2022 vedrørende beslutningsforslag B 143:

Link: <https://www.ft.dk/samling/20211/beslutningsforslag/b143/tidsplan.htm>

Socialstyrelsen – definition af psykisk vold mod børn i nære relationer

”Psykisk vold i nære relationer er et gentaget mønster af handlinger eller hændelser, hvori forælderen eller den primære omsorgsgiver formidler til barnet, at det fx er værdiløst, mislykket, utilstrækkeligt, uelsket eller uønsket. Psykisk vold kan komme til udtryk gennem verbale og ikke-verbale handlinger, der afviser og nedgør barnet; der udnytter og opfordrer til asocial adfærd; der truer og skræmmer det; eller ved at isolere barnet, så det frarøves muligheden for at få sit behov for samspil med andre opfyldt. Den psykiske vold kan være begået af personer i barnets hjem eller af fagpersoner eller frivillige, i hvis varetægt barnet befinder sig. Psykisk vold er ødelæggende for, eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet, og bringer dets udvikling og sundhed i fare.”

Link: <https://socialstyrelsen.dk/born/overgreb/seksuelle-og-voldelige-overgreb/fysiske-og-psykiske-overgreb/definition-og-lovgivning-om-vold-mod-born-og-unge>

BILAG 5

Lev Uden Vold:

Lev Uden Vold referer i publikationen "Socialfaglig definition af psykisk vold i nære relationer" til følgende kildemateriale:

- Carr, Alan (2016): "The Handbook of Child and Adolescent Clinical Psychology – A Contextual Approach", 3. udgave, London og New York: Routledge.
- Oldrup, Helene og Kjær, Sofia (2018): "Kortlægning af definitioner og begreber om psykisk vold", Lev Uden Vold.
- Ottosen, Mai Heide og Østergaard, Stine Vernstrøm (2018): "Psykisk partnervold – en kvantitativ kortlægning", VIVE.

I afsnittet "Kortlægning af definitioner og begreber om psykisk vold" er forældrefremmedgørelse ikke nævnt som teori, definition eller begreb.

I "The Handbook of Child and Adolescent Clinical Psychology – A Contextual Approach" 2. udgave (2006) indgår omtale af parental alienation syndrome.

Link:

<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.1002.621&rep=rep1&type=pdf>

I "The Handbook of Child and Adolescent Clinical Psychology – A Contextual Approach" 3. udgave (2015) er ingen af voldsbegreberne "grooming", "parental alienation" eller "stalking" nævnt. Trods dette synes Lev Uden Vold at have et ekstra fokus på "Stalking".

Link: <https://levudenvold.dk/viden-om-vold/former-for-vold/stalking/>

Link: <https://digitallibrary.tsu.ge/book/2021/apr/books/Carr-Handbook-of-Child.pdf>

Viden ansvarlige Helene Oldrup og efterfølgende hendes afløser er skriftligt kontaktet for belysning af forholdet og indholdsmæssig opdatering.

Link til Lev Uden Vold publikation: <https://levudenvold.dk/media/cacarwvtv/socialfaglig-definition.pdf>

Lev Uden Volds praksis synes ikke at være stringent, herunder med huller i hvilke voldsformer man berører, hvilket er problematisk når fagpersoner og berørte søger viden i en forventning om at Lev Uden Vold reelt udgør et nationalt videnscenter, finansieret af SATS-midler.

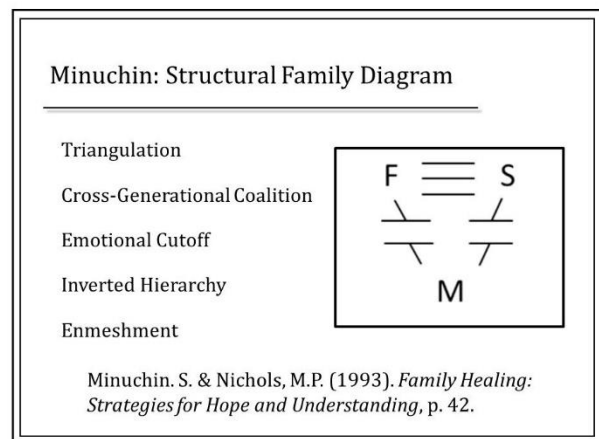
BILAG 6

De psykologiske dynamikker der indgår når et barn bliver centrum for en ensidig chikanerende adfærd medfører at:

- Barnet udsættes for psykisk vold + psykisk kontrol
- Den udsatte forælder oplever indirekte psykisk vold

De psykologiske dynamikker er velbeskrevet i faglitteratur og har udgangspunkt i anerkendte teorier og begreber, baseret på videnskabelige studier. En kort gennemgang heraf:

Fra Stone Buehler, & Barber: "Trekantebegrebet" beskriver den måde, alle tre mennesker forholder sig til hinanden på og involverer andre i følelsesmæssige problemer mellem dem" (Bowen, 1989, s. 306). I det angstfyldte konfliktmiljø trianguleres en tredje person, enten midlertidigt eller permanent, for at lindre de modstridende partners ængstelige følelser. Som standard udsættes den tredje person for en angstprovokerende og forstyrrende atmosfære. Eksempelvis kan et barn blive syndebuk eller fokus for opmærksomhed, og derved overføre spændingerne fra ægteskabsdyaden til forældre-barn dyaden. Uløste spændinger i det ægteskabelige forhold kan overføres til forældre-barn-relationen gennem forældrenes brug af psykologisk kontrol som en måde at sikre og opretholde en stærk følelsesmæssig alliance og niveau af støtte fra barnet. Som en konsekvens kan den triangulerede unge føle sig presset eller forpligtet til at lytte til eller acceptere den ene forældres klager over den anden. Den resulterende forstærkning og koalition på tværs af generationer ville eksemplificere forældres brug af psykologisk kontrol til at tvinge og opretholde en følelsesmæssig alliance mellem forældre og unge mod den anden forælder (Haley, 1976; Minuchin, 1974). "
(Sten, Buehler, & Barber, 2002, s. 86-87)

Den følelsesmæssige afskæring som barnet / den unge oplever at være nødvendig i forhold til den ene forælder for at fastholde en fortsat kontakt til den anden forælder, er konsekvensen af at den anden forælder inddrager og påvirker barnet gennem projektion af egne følelser og holdninger. Barnets evne til at sætte grænser, stole på egne følelser og meninger undertrykkes, parallelt med at den anden forælder opmuntrer og støtter barnet i afvisning af den anden forælder.

Når samvær reduceres eller ophører, er barnets muligheder for at fastholde kontakt og dermed undgå at blive forladt samt videreudvikle relationen og derigennem blive bekræftet i at være betydningsfuld for den ene forælder stærkt forringet, hvilket indebærer at barnets emotionelle usikkerhed forstærkes i form af permanent forhøjet emotionelt stressniveau med forøget risiko for neurale skader af irreversibel karakter til følge.